

KSENIJA BUTORAC*, DAVOR SOLOMUN**

Utemeljenost suvremene policijske znanosti i njen doprinos policijskoj praksi

Sažetak

Rasprava o znanstvenom utemeljenju policije kao institucije i kao funkcije (djelatnosti) u europskom prostoru razvija se tek sredinom XX. stoljeća. Izvorišno, nastaje kao znanost o vladanju ili upravljanju državom, potom se smatra pravnom i kriminološkom znanosti, a u novije doba se razvija u kontekstu socioloških disciplina. Kao dio kameralnih znanosti i upravljanja unutarjom sigurnošću u Njemačkoj, poistovjećenja sa znanosti o upravljanju državom u Francuskoj, u sklopu pravnih, političkih ili vojnih znanosti u drugim državama, do škotskog i britanskog koncepta prevencije i brige o uređenju civilnog društva, policijska znanost evoluirala kao odraz shvaćanja uloge policije u društvu. Tendencije sužavanja policijske znanosti na proučavanje kriminaliteta i počinitelja ili puko provođenje zakona, odnosno uklapanje u kriminologiju ili kazneno pravo, zanemaruju istraživanja o policijskom djelovanju u kojem policijski službenik štiti građane i javna dobra, obavlja kriminalistička istraživanja ili primjenjuje druge policijske ovlasti. Jasnim određenjem prirode i svrhe policijske djelatnosti, što je determinira kao sigurnosnu znanost, te argumentiranjem posebnosti predmeta, metodologije i policijske znanstvene spoznaje, na tragu razvoja i rasprava o policijskim znanostima u državama Europske unije, ovim radom se aktualizira znanstvena perspektiva i pozicioniranje policijske znanosti u Europi i svijetu s posebnim osvrtom na Republiku Hrvatsku.

Ključne riječi: *policijska organizacija, policijska djelatnost, sigurnost, policijska znanost, policijska istraživanja.*

UVOD

Policijska znanost nije u cijelosti etablirana u Europi i svijetu iako se gotovo pet desetljeća događaju kvalitativni pomaci u području stalnog policijskog obrazovanja, policijskih studija, međunarodne reorganizacije policije i znanstvenih istraživanja u većini europskih država i svijetu. Policijska znanost pripada širokom korpusu znanja koje dijeli s drugim

* prof. dr. sc. Ksenija Butorac, Visoka policijska škola MUP-a RH u Zagrebu.

** mr. sc. Davor Solomun, Visoka policijska škola MUP-a RH u Zagrebu.

akademske discipline, posebice s kriminologijom, pravom i raznovrsnim forenzičnim znanostima (kriminalistika, forenzična psihologija, forenzično računovodstvo, digitalna forenzika, kemijska forenzika i dr.), kao i sa sociologijom, psihologijom, menadžmentom te sigurnosnim i političkim znanostima. Naime, u znanosti je uobičajeno da se istoj ili sličnoj temi ili istraživačkom problemu pristupa iz druge, različite perspektive. Primjerice, iako se kriminologija i policijska znanost bave istim predmetom istraživanja (kriminalitet i počinitelji), policijska znanost će ispitivati modele za učinkovito otkrivanje, dokazivanje, razjašnjavanje i sprječavanje određene vrste kriminaliteta. Isto tako, bilo bi korisno istražiti kako se revolucionarno otkriće identifikacije s pomoću DNK u kriminalističkom istraživanju odrazilo na način i kvalitetu policijskog rada. Naposljetku, mnogo je pitanja i istraživačkih problema koji su se dosad razmatrali uglavnom iz uske, nacionalne perspektive, a zahtijevaju sustavna poredbena istraživanja iz kojih bi proizašli odgovori na jednostavno i općenito pitanje: što je dobar rad policije (policijsko djelovanje) u demokratskom društvu? U tom smislu, koncept znanstvenog istraživanja obuhvaća policiju kao instituciju i policijski rad kao proces.

Raspravljajući o teorijskom utemeljenju i statusu policijske znanosti važno je odrediti kontekst koji je, s obzirom na prirodu i svrhu policijske djelatnosti, nedvojbeno u području sigurnosnih znanosti. Fokus policijske znanosti, njena struktura i odnos prema srodnim i vezanim disciplinama, kao što su pravne ili kaznenopravne znanosti, predstavljaju najčešće raspravljana teorijska pitanja. Određeni pristupi smještaju policijsku znanost u skupinu znanosti koje se primarno bave sigurnosnim fenomenima zbog čega je pojednostavljeno možemo nazivati i sigurnosnom znanostima (Erneker, Holcr, 1997, prema: Porada, Erneker, Holcr, Holomek, 2006:17). Isti autori ističu kako je sigurnost višefaktorski i višerazinski fenomen koji se prema strukturi, sadržaju i funkciji ne može smjestiti u okvire samo jednog znanstvenog područja, polja ili grane. Pri tom neki tvrde (Pawera, 1997, prema: Porada i dr., 2006:17) da je proces kreiranja sigurnosti determiniran ekonomskim, političkim, društvenim i individualnim kulturološkim značajkama, znanstvenim i tehnološkim standardima, geopolitičkim i geostrategijskim prilikama kao i djelovanjem prema javnosti. Prema ovom konceptu sigurnosne znanosti smatraju se znanostima usmjerenim na ostvarivanje sigurnosti građana i njihove države. Sigurnost pritom podrazumijeva zaštitu protiv različitih ugroza koje se odnose na ljudske živote, zdravlje i imovinu, okoliš, ljudska prava, teritorijalnu cjelovitost države i slično. Kao takva, sigurnost uključuje vojne znanosti, teoriju diplomacije, civilnu obranu, zaštitu od požara, zaštitu i spašavanje i slično.

Porada i sur. (2006) predlažu korisnu distinkciju između posebnih policijskih znanosti, primijenjenih policijskih znanosti i znanosti u svrhu policijskog djelovanja/postupanja. Jasno opisuju predmete istraživanja policijske znanosti unutar policije kao organizacije, policijskog djelovanja i profesionalne obuke službenika. Međutim, njihovo poimanje odražava tzv. istočnoeuropski pristup koji policijske znanosti drži dijelom sigurnosnih znanosti koje uključuju širok spektar disciplina poput teorije diplomacije, vojnih znanosti i teorije ekonomske sigurnosti. Uzimajući u obzir već opisane značajke i zahtjeve suvremenog društva, smatramo kako policijska znanost ne bi trebala biti utemeljena u kontekstu vojnih znanosti već zasebno.

Razdjeljujući sigurnost na vanjsku i unutarnju, pod unutarnjom se označava zajedničko djelovanje različitih institucija koje se bave zaštitom, uključujući policiju, pravosuđe, zaštitu i spašavanje i drugo gdje policija predstavlja jedan od elemenata sustava javne, odnosno nacionalne sigurnosti. U kontekstu unutarnje sigurnosti policijska znanost može biti shvaćena kao integralni dio šireg koncepta policijskih i pravnih znanosti što uključuje područja koja se bave prijetnjom ili povredama javnog reda i mira, života i imovine građana, prevenciju, otkrivanje, razjašnjavanje, procesuiranje, sankcioniranje i drugo.

Iako su sve akademske discipline međunarodnog karaktera i ne trpe od nacionalnih ograničenja, u ovom će radu biti prikazana utemeljenost suvremene policijske znanosti u budućoj, prije svega, europskoj perspektivi njenog razvoja i u tom kontekstu razmotren njen povijesni i suvremeni doprinos policijskoj praksi. U prilog tome u radu je u sažetom obliku dodana tematska i bibliografska analiza policijske stručne i znanstvene građe u Hrvatskoj.

1. POVIJEST ZNANOSTI O POLICIJI KAO ZNANOSTI O UPRAVLJANJU (VLADANJU) DRŽAVOM

Pregled nacionalne povijesti o policiji se gotovo i ne spominje do kasnih 60-ih godina prošlog stoljeća (Bayley, 1994:53) kada se pozornost uglavnom pridaje transformaciji policijske funkcije u kontekstu politike nacionalnih država. Znanstvenici su se bavili istraživanjem obrazaca kriminaliteta i (formalnim) zakonskim sustavima zanemarujući razvoj međunarodne policijske prakse i zasebno istraživanje policijskih tema (Deflem, 2004:8-9). Osim cjelovite komparativne studije nacionalnih policijskih sustava u Europi (Fijnaut, 1979:23) i usporedne europske policijske povijesti (Liang, 1992), ostala istraživanja su bila tek u povojima (Bayley, 1994:55).

Policija kao institucija nastala je postupno se odvajajući od vojnih snaga i gradila tijekom XVII. i XVIII. stoljeća kao jedna od manifestacija moderne nacionalne države u Europi čija je osnovna zadaća evoluirala s krajnjim ciljem zaštite zajednice u cjelini. Neke policijske snage su do današnjih dana zadržale represivne, vojne značajke (Francuska, Italija, Španjolska), a druge su izrasle iz građanske tradicije (skandinavske države, Velika Britanija). U organizacijskom smislu dijele se na centralizirane i decentralizirane, te jedinstvene i paralelne policijske strukture s različitim poslovima i ovlastima. Još u XVIII. stoljeću staro poimanje policijske znanosti odnosilo se na znanost o vladanju ili upravljanju državom, a u XIX. stoljeću policijska znanost se tretirala kao pravna znanost (lat. *iuris prudens*). Nekoliko desetljeća kasnije njome se bave kriminolozi, a potom postaje "punokrvna" egzaktna znanost (engl. *forensics*). Od 1960. godine nadalje razvoju moderne policijske znanosti kao akademske discipline najviše su pridonijeli sociolozi opravdavajući puni smisao ove sintagme. Braga (prema: Cambridge, 2006:1) naglašava kako je tijekom posljednja tri desetljeća policija doživjela ključne promjene i inovacije u naravi provođenja svoje temeljne zadaće, strategiji policijskog djelovanja i karakteru njenih veza sa zajednicom kojoj služi. Grubu skicu budućnosti policijske znanosti opisao je Cyrille Fijnaut (1983) koja je od velike vrijednosti za njen položaj i sadržaj u sadašnjosti i budućnosti, naglašavajući kako američka istraživanja treba integrirati u europsku tradiciju policijskih znanstvenih studija. Autor je istakao višedimenzionalnost policijske

znanosti – političku, društvenu, tehnološku, povijesnu i komparativnu. Nadalje, politička (vladajuća) policijska znanost odnosi se na normativna određenja i zadaće, odnosno kompetencije policije i njene odnose s administrativnim tijelima i drugim tijelima sa zakonskim ovlastima, kao i s građanima. Društvena policijska znanost je usredotočena na aktualno i poželjno funkcioniranje policije u određenim uvjetima društvenog razvoja. Tehnološka policijska znanost svojim tehničkim i organizacijskim sredstvima omogućuje razumne dokaze političke odgovornosti koja je poželjna sa stajališta društvene znanosti. Povijesna policijska znanost se razvija u smjeru aktualnih društveno-povijesnih istraživanja. Naposljetku, komparativna policijska znanost istražuje specifičnosti povijesnih i trenutačnih organizacija policijskih struktura u Europi (Fijnaut, 1983:36-37).

Policijske aktivnosti poput kriminalističkog istraživanja, održavanja reda i sigurnosti, zaštite tržišta i slično postojale su otkad i konglomerati ljudi u većim zajednicama. S druge strane, policijske institucije kroz povijest od XV. do XIX. stoljeća predstavljale su vladine aktivnosti.

U **Njemačkoj** izraz *Polizei* (isto i *Policey*, *Pollicei*, *Pollizei*) koristi se već petsto godina (Bodeker, 1989:28). Potječe od grčke riječi *politeia*, odnosno latinske riječi *politia* (Maier, 1966:121). Od XVI. stoljeća ovaj pojam označava stanje održavanja reda u javnosti i općeg blagostanja (Simon, 2004:111-26). U prošlosti nije imala administrativnu organizaciju i funkciju. Nije bila čuvar zakona, već je regulirala zajednički život ljudi u zajednici (Lisken i Denninger, 1992:3-4). Cilj je bio uspostaviti dobro uređenu građansku ili teritorijalnu zajednicu u kojoj je "dobra policija" vodila brigu o "dobrom poretku i redu – da do remećenja reda ne dođe ili bi ga sama korigirala" (Wust, 2004:15-20), a u tu svrhu je izdavala policijske zapovijedi, dekrete ili uredbe (*Polizeiordnungen*). Tako je tijekom XVII. i XVIII. stoljeća začeta znanost o policiji kao instituciji koja održava red i poredak. Potreba da se reguliraju sva ponašanja ljudi u gradovima i državama dovela je do opsjednutosti izricanjem pravila o moralnom, pristojnom i religioznom ponašanju i zabranama koje se kose s takvim ponašanjem. Gotovo sve javne i privatne aktivnosti mogle su biti predmetom policijskog reguliranja (Stolleis, 1988:369-372). Početkom XVIII. stoljeća policijska znanost je postala dijelom kameralnih znanosti u Njemačkoj (Preu, 1983:55). Riječ je o teoriji i praksi državnog upravljanja ekonomijom, odnosno o tome kako se najbolje mogu osigurati prihodi koji jamče blagostanje države. Stoga su se policijski službenici praktično obučavali na tečajevima na akademijama nakon završenog dijela sveučilišnog kurikuluma (*Kameralbeamten*). U širem smislu, osim javnih financija, znanost o policiji (*Polizeiwissenschaft*) je postala sistematizirana kao praktična znanost administracije koja se, osim institucijom, bavila preduvjetima reda i poretka. Bavila se evaluacijom ciljeva funkcioniranja države te odgovarajućim i pravilnim oblicima državnih aktivnosti. Na tom tragu Von Justi (1717.–1771.) je promovirao policijsku znanost kao neovisnu od kameralnih znanosti (Stolleis, 1988:379-383). Država kao vlast i njeni podanici obvezuju se na napore da se precizno povežu i osiguraju dobrobit pojedinca i obitelji, kao i opće dobro oživotvoreno u blagostanju države. U tom smislu policija igra ulogu medijatora. S druge strane, za Von Sonnenfelsa (1787) policijska znanost se bavi znatno užim područjem – utemeljenjem i upravljanjem unutarnjom sigurnosti države svodeći je tako na očuvanje sigurnosti i ekonomskog djelovanja drugih dijelova sustava. Putter (1770, prema: Preu, 1983:167-192) u to vrijeme utjelovljuje novi način poimanja

funkcije policije, redefinira je kao organizacijsku snagu koja se, osim održavanja reda i sigurnosti, bavi i sprječavanjem i istraživanjem nezakonitih aktivnosti. U XIX. stoljeću policijska znanost je bila u tranziciji. Svoj doprinos je iskazao Von Mohl (1833) s osnovnim polazištem da pravna država (*Rechtstaat*) mora jamčiti standarde individualnih sloboda tako da policija otklanja prepreke slobodnog razvoja pojedinaca i skupina.

O izvorišnom konceptu policije u XVIII. stoljeću u **Škotskoj**, Smith (1978) je naglasio ulogu policije u prevenciji i odvraćanju od počinjenja kaznenih djela i devijantnog ponašanja te uspostavi reda, mira i sigurnosti na ulicama gradova. U engleskom kaznenom pravu središnju ulogu je imao Colquhoun (1800) koji je izrađivao propise o javnom redu i miru, slične današnjim propisima moderne policije. Postao je vrhunski policijski znanstvenik s glavnim fokusom interesa u prevenciji (Reynolds, 1998:89-97). Pisao je o novoj policijskoj znanosti koja podrazumijeva policiju koja ne kažnjava, nego se bavi prevencijom, ograničavanjem nepoćudnih ponašanja i otkrivanjem kaznenih djela, kreira vlastita unutarnja pravila za uspostavu reda i ugodnog civilnog društva. Dakle, glavni projekt policije je djelovati na uređenju civilnog društva (Patrick Colquhoun: *Treatise on the Police of the Metropolis*, 1800). Velika Britanija je u tom pogledu slijedila Njemačku i Francusku (Dean, 1991).

U **Francuskoj** je policijska znanost bila istoznačnica upravljanju državom. U XVII. i XVIII. stoljeću policija je bila percipirana kao skup strategija i tehnika kojima vlada u okviru države upravlja ljudima kao pojedincima (*governmentality*), (Foucault, 1982:155). Kameralizam administrativne prakse u Njemačkoj (Von Justi, 1756) Foucault opisuje kao tzv. policijski paradoks koji se sastoji u tome da policija svojim intervencijama "potiče" građane na jačanje države, što je prihvaćeno i od strane kriminologa onog vremena ističući pritom važnost javnosti. Ipak, novi oblik promišljanja o policiji kao poluzi države u ranom razdoblju doveo je do doktrine u kojoj premoć ima država, njena snaga i prosperitet (engl. *doctrine of reason of state*) u odnosu na njene stanovnike. Tu unutarnju snagu čini upravo policija u Francuskoj, Njemačkoj i Italiji toga vremena. Dakle, nije riječ o instituciji ili mehanizmu unutar države, već o tehnologiji vladanja i upravljanja svojstvenoj državi te identifikaciji područja, tehnika i ciljeva na koje država intervenira. U tadašnjim monarhijama policija se, primjerice, bavila suživotom ljudi na nekom teritoriju, njihovim odnosom prema vlasništvu, tržištem proizvoda, pojavom bolesti i nesreća. Njihov stvarni objekt bavljenja bio je čovjek i komunikacija među ljudima u širem smislu te riječi (L'Heuillet, 2002:109-132). Međutim, za razliku od Francuske, u Njemačkoj je policijska znanost već bila etablirana akademska disciplina, osobito na Göttingenskom sveučilištu gdje su se školovali Prusi, Austrijanci, Talijani i Francuzi. U to vrijeme Von Justi (1756) je napisao priručnik pod nazivom *Načela policijske znanosti* u kojem je naglasio središnji paradoks policije koji se sastoji u tome što policija omogućuje jačanje države i istodobno osigurava i poboljšava način života građana u svrhu jačanja države, ali i njenu pozitivnu zadaću da stalno potiče proizvodnju nečeg novog u društvu i tako pozitivno utječe na socijalne procese u društvu. Štoviše, policija ne treba koristiti instrumente poput zakona, odnosno zabrana i primjene oružja. Dakle, *naglašava se trajna intervencija države u socijalnim procesima bez primjene prava što je karakteristično za suvremene javne politike i političke probleme današnjice*. Von Justi statistički opisuje i analizira državu kroz teritorij, resurse, populaciju u gradovima i selima te naglašava umjetnost vladanja. U tom smislu ova stajali-

šta mogu se usporediti s liberalnim raspravama o vladavini prava (*Rule of law, Polizeistaat, Rechtsstaat*) od XVIII. stoljeća do danas proizašlima iz teze da su državne intervencije uglavnom negativne i država kao takva gubi stvarnu moć intervencije u ponašanje ljudi (Foucault, 1988:159-160). Foucault je dao izniman doprinos policijskoj znanosti svojim djelom *Surveiller et punir* (1975), (*Discipliniraj i kazni*) uvodeći pojam "panoptizacije" koji predstavlja svojevrsnu prisilu prema građanima uporabom sredstava nadziranja. Time je započeo proces uključivanja kriminologa, sociologa i policijskih znanstvenika u brojna istraživanja prevencije kriminaliteta, kolektivne nesigurnosti rizičnog društva, formalne i neformalne socijalne kontrole, razvoja tehnologije nadziranja i slično (Ericson i Haggerty, 1997; Beck, 1992; Coleman, 2004). Takav tehnološki napredak ne samo što podupire tradicionalni policijski rad, već podrazumijeva i stvaranje novih koncepata policijskog djelovanja. Kad je riječ o "discipliniranju", Kees van der Vijver (1998), (profesor policijskih studija na Sveučilištu Twente u Nizozemskoj) je istakao tri mjere potrebne za osnaživanje sigurnosti u društvu: *devoluciju* (prijenos ovlasti), *discipliniranje* i *panoptizaciju*. U tom svjetlu policijski nalozi za discipliniranje građana i drugih subjekata, kao i stavljanje građana pod sveobuhvatan režim nadzora i pridržavanja zakona bit će iznimno važni u budućem razvoju agencija koje provode zakon (Van der Vijver, 1998:6-17).

Nastavno, u ovom kontekstu se preispituje i *teorija razbijenih prozora* koju su promovirali Wilson i Kelling (1982) tvrdeći kako se rješavanjem i sprječavanjem manjih prijestupa može smanjiti pojavnost ozbiljnijih zločina. Iako su je mnogi smatrali revolucijom u policijskom radu, ova teorija nije nikad empirijski verificirana pa Harcourt (2001) s pravom pita zašto je ona širom prihvaćena. Konceptualno počiva na neistraženim spekulativnim kategorijama "ljudi koji se pridržavaju zakona" i "devijantna"; odnosno hipotezi da "pogoršana kvaliteta života uzrokuje porast kriminaliteta", a koja nije znanstveno dokazana (Harcourt i Ludwig, 2006). Naime, kategorija ljudi devijantnog ponašanja može proizaći i iz dugotrajnog procesa marginalizacije od strane društva i kriminalizacije, odnosno punitivne prakse od strane policije i kaznenog pravosuđa. Jednako tako bi se mogla ispitati i hipoteza da "poboljšanje reda i mira na određenom području utječe na smanjenje broja kaznenih djela". Stoga, primjer *teorije razbijenih prozora* ukazuje na nasušnu potrebu za empirijskim istraživanjima kao bitnog dijela policijske znanosti.

Na način kako je opisana, policijska znanost je punopravna akademska disciplina o kojoj se raspravlja i poučava na sveučilištima i visokim školama diljem svijeta. Danas se o njoj govori kao o novoj policijskoj znanosti. Međunarodna skupina znanstvenika iz Kanade, Australije, Velike Britanije, Francuske i SAD-a (Ericson i Haggerty, 1997), predstavnika znanstvenih disciplina poput kriminologije, povijesti, sociologije, prava, politike i policijskih studija zajednički su izradili studiju s ciljem provjere kritičkog i analitičkog potencijala dugo potisnutog koncepta policije i njene snage kao temeljne tehnologije modernog upravljanja. Naglašavaju da je europska policijska znanost uvelike reducirana na proučavanje kriminaliteta i provođenje zakona i tako prepuštena kriminologiji i kaznenom pravu. Pored toga, koncept policije se često svodi na isticanje *policijskih ovlasti* oličenih u policijskom službeniku ili policijskim snagama koje su mjerljive policijskim propisima, dok, s druge strane, nedostaju upravo istraživanja o policijskom djelovanju u kojem policijski službenik štiti građane i javna dobra ili primjenjuje ovlasti koje personificira. Predmetom policijske znanosti su i posebne taktike kriminalističkog istraživanja, krimi-

nalni obrasci (profiliranje počinitelja), suradnja s drugim državnim agencijama, policijsko rukovođenje i percepcija (stavovi) javnosti. Stoga se *konceptija policijskog službenika ne može svesti na isključivo provođenje zakona, kao što policijska znanost nije i ne može biti potkategorijom područja kaznenog prava ili kaznenog pravosuđa*. Stoga, nova policijska znanost treba obnoviti unificirani koncept svog predmeta proučavanja koji će se baviti policijskom snagom (kapaciteti i djelovanje) kao općim načinom upravljanja, a ne nekim policijskim odjelom ili specifičnim osobnim obilježjima institucionalne manifestacije poput policijskih službenika (Dubber i Valverde, 2006:1-17).

Upravo takav prosvijećeni, znanstveni koncept policije prihvaćen u Europi razvijen je u Americi gdje postaje sinonim za državno upravljanje (engl. *householder's governance of the household*), (Dubber, 2004). Iako se zakoni i drugi propisi provode za dobrobit ili blagostanje građana, vlast se manifestira u sposobnosti države ili regije da donosi i provodi zakone koji reguliraju i ograničavaju privatna prava, interese, slobodu ili vlasništvo za opće dobro (Barnet, 2003).

Valja naglasiti kako je policijska znanost u drugim europskim državama egzistirala pod drugim imenom u sklopu pravnih predmeta, političkih znanosti ili unutar vojnih znanosti. Ipak, ona je u svom povijesnom razdoblju u većini država prošla sličan evolucijski proces (Italija: Napoli, 1996; Španjolska: Scholz, Mantecon, 1999; Nizozemska: Fijnaut, 2007, Berkvens, 1996; Mađarska: Szabo, 1996; Poljska: Malec, 1996; Rusija: Behrisch, 1999; Austrija: Pils, 2002). U većini država policijski propisi su primjenjivani kao sredstva socijalne kontrole (Velika Britanija, Francuska, Italija, Danska, skandinavske države) ili socijalne discipline (Švicarska, Švedska i Francuska), za regulaciju tržišta (Francuska) ili za suzbijanje korupcije (Italija).

2. SUVREMENA POLICIJSKA ZNANOST U ZNANSTVENOJ LITERATURI

Sintagma policijska znanost upućuje na više značenja. Ako je riječ o edukaciji i treningu policijskih službenika, ona se odnosi na policijsko postupanje, osnove struke, potrebne kvalifikacije i vještine za koje se obučavaju studenti za obavljanje policijskih poslova, a koje proizlaze iz policijske znanosti. Ukratko, skup osnovnih znanja i vještina koji se mogu podvesti pod znanost o policiji. Teme koje su zajedničke u gotovo svim državama jesu: policijska oprema (odora, vozila, sredstva vezivanja, vatreno oružje), određeni zakoni (ili dijelovi zakona) i propisi koji reguliraju rad policijskih službenika, kriminalističko istraživanje, specifična kaznena djela, promet, kontrola remećenja javnog reda i opasnih situacija te policijska organizacija (uključujući upravljanje i administrativne poslove). Iako u stvarnosti ne postoji "policajac-znanstvenik" o kojemu je prije više desetljeća pisao August Vollmer (*The Police and Modern Society*, 1936), on je na neki način, ipak, stvoren u prvoj polovici XX. stoljeća. Izraz "**znanstvena policija**" (*scientific policing, police scientifique, polizia scientifica, Wissenschaftliche Polizei*) ima svoje korijene upravo u Europi. Osim opisanog koncepta policijske znanosti u kojem dominiraju pojmovi vladanja ili upravljanja, pojavila se kriminološki orijentirana policijska znanost koja se razvila u egzaktnu znanost – forenziku ili kriminalistiku. Kriminologija je nastala u europskim državama krajem XVIII. stoljeća te je ovo klasično razdoblje obilježno djelima Cesarea Beccarie u Italiji i Jeremya Benthamu u Engleskoj. Oni se nisu primarno bavili

objašnjavanjem uzroka zločina, već sustavom kažnjavanja i socijalnom kontrolom. Nova kriminologija ranog XX. stoljeća obećavala je egzaktne znanstvene metode proučavanja kriminaliteta i nadu da se kriminal može spriječiti, a prijestupnici popraviti. Kriminološka znanost kao neovisna i objektivna disciplina jasno je odredila kriminalitet kao svoj predmet istraživanja. Cesare Lombroso je utemeljio pozitivističku kriminološku školu koristeći, za to vrijeme specifične, empirijske metode u proučavanju fizičkih (bioloških), psiholoških i socijalnih karakteristika kriminalaca kako bi odredio uzroke i objasnio kriminalno ponašanje. Za Lombrosoa je kriminal bio proizvod fizičkih, znanstveno mjerljivih varijabli koje su bile izvan utjecaja samog pojedinca. Iako postoje brojni prigovori i nedostaci u odnosu na korištene uzorke i metode istraživanja, Lombroso je postavio temelje za buduća kriminološka istraživanja u Europi i svijetu. S povijesnog stajališta kriminologija je uvelike izravno ili posredno pridonijela policijskoj znanosti. Clear (1998), ipak, dodaje kako na oba ova područja utječu politički ciljevi.

Prema Jaschke i Neidhardt (2004:18) policijska znanost je integrativna znanost temeljena, među ostalim, na društvenim znanostima poput kriminologije i na specifičnim aspektima prirodnih znanosti u kriminalističkom istraživanju i forenzici. Međutim, u semantičkom smislu, forenzične znanosti se razlikuju od policijskog djelovanja. U forenzične discipline spadaju kemija, biologija, toksikologija, sudska medicina i druge koje se granaju u nove poddiscipline. Kao takve ne pripadaju policijskoj znanosti iako njihove rezultate policija koristi u svakodnevnom radu (npr. identifikacija počinitelja s pomoću DNK ili otisaka prstiju). Ipak, zajednički nazivnik spomenutih disciplina je znanost o kriminalitetu koja je integralni dio znanosti o policiji i na jasniji način ukazuje na povezanost s policijskim djelovanjem (Laycock, 2005).

2.1. Sjedinjene Američke Države

Empirijska društvena istraživanja započela su prije pedesetak godina u većini zapadnih zemalja, u najvećoj mjeri u SAD-u. Predmet istraživanja bilo je policijsko nasilje u slučajevima kad se "državna vlast koju simboliziraju policajci nije uvažavala ili joj se prijetilo" (Schneider, 2000:138). Snažan zamah istraživanja profesionalne policijske kulture (vrijednosni sustav, vjerovanja i ideologija) i diskrecijskog prava policije slijedi 60-ih godina prošlog stoljeća zbog selektivnog pristupa intervencijama i kršenja ljudskih prava tijekom studentskih prosvjeda izazvanih brutalnim postupanjem policije. S druge strane, ugrožavajuće progresivan porast kriminaliteta nalagao je provođenje i primjenu rezultata znanstvenih istraživanja u odgovoru na alarmantno stanje u društvu (Walker, 1984:21-35). James Wilson (1968) je proveo prvu empirijsku studiju o funkcioniranju policije i iznjedrio tri policijska pristupa – zakonski, uslužni i zaštitnički. Predložio je da se decentralizira administrativna vlast (snaga) policije kako bi se odgovorilo na potrebe i želje lokalne zajednice. Kelling (1974) je ispitivao uspješnost rada policijske ophodnje na viktimizaciju, strah od kriminala i preventivne mjere i ustanovio da njen rad u smislu učestalosti pojavljivanja ne utječe na smanjenje, odnosno prevenciju kriminaliteta, što su potvrdila i mnogobrojna istraživanja u Engleskoj i Nizozemskoj (Chaiken, 1975, 1978; Sampson i Cohen, 1988; Fijnaut, 1985). Štoviše, Van der Vijver, (2004) naglašava da su prve studije o djelovanju policije demitologizirale dotada percipiranu sliku o policiji koja suzbija kriminalitet u svakodnevnom radu. Rezultati su nedvojbeno ukazivali kako

policijska nije bila posvećena kontroli kriminaliteta. Stoga se u Americi značajna pozornost pridavala učinkovitosti policijske organizacije (administracije), hijerarhiji, birokratskim pravilima kao ključnim preduvjetima policijske reforme. Ove teme bile su predmetom istraživanja policijske znanosti (Hoover, 2005:12).

2.2. Europa

U Europi su se društvena istraživanja o policiji počela provoditi od sedamdesetih godina XX. stoljeća. U Francuskoj su prvotno istraživani policijska organizacija, selektivnost policijskih intervencija i djelotvornost policijskih upozorenja (Aubert i Petit, 1981, Souchon, 1981). Modernizacija i profesionalizacija policije počinje 1981. godine kada se zbog potreba obrazovanja potiču i istraživanja učinkovitosti rada policije u odori i policijske obuke (Hauser i Mansingue, 1983; Lhuillier, 1987), koja tada nisu imala odjeka u znanstvenoj zajednici (Levy, 1992:224-225). Međutim, 1988. godine situacija (uvjetovana politikom) stubokom se mijenja i nastupa razdoblje procvata policijskih istraživanja u suradnji sa znanstvenicima izvana, ali i u okviru *Instituta des Hautes Etudes de Sécurité Intérieure* (IHESI) pripojenog Upravi nacionalne policije (Loubet del Bayle, 1999:64).

U Njemačkoj su istraživanja najprije bila kriminološki orijentirana – na počinitelja i kriminalitet, a nakon studentskih nemira i na policiju kao instituciju i njene ovlasti budući da ostvaruje prvi kontakt s kriminalnim događajem (Steffen, 2000:32). Slijede brojna empirijska policijska istraživanja policije u odori i kriminalističke policije (Feest i Blankenburg, 1972:117; Ohlemacher i sur., 2003:378; Ohlemacher i Boumans, 2000:184). Jedno od istraživanja Brustena (1971, prema: Ohlemacher i Boumans, 2000:184) pokazalo je kako selektivne intervencije policije prema nižim društvenim slojevima nisu rezultirale nikakvim pozitivnim promjenama u ispitivanoj društvenoj zajednici. Nadalje, ispitivanje učinka istodobnog istraživanja svih vrsta kaznenih djela s (ne)jednakim intenzitetom pokazalo je kako kriminalistička policija unaprijed mora odrediti prioritete, odnosno razviti selektivne mehanizme postupanja u odnosu na to kakav značaj određeno zbivanje ili kriminalni događaj predstavlja za građane, apstrahirajući njegovo normiranje u zakonu i odvajajući formalni od stvarnog, životnog značaja određenog događaja za građane (Ohlemacher, Boumans, Buchner i Soegding, 2003:378). Zanimljivo je i kvantitativno istraživanje Steffen (1977) o tome koja kaznena djela i koji profil počinitelja ostaju izvan domašaja kaznenog pravosuđa, odnosno tko u konačnici odlučuje o "odabiru" osumnjičenih, odnosno osuđenih osoba iz ukupne delinkventne populacije. Kao što je to slučaj i s nalazima istraživača u drugim državama, autorica zaključuje da policija u većoj mjeri kontrolira proces kriminalističkog istraživanja od državnog odvjetništva i da među njima nema koordinacije (proturječnost teorije i prakse). S obzirom na to da su se kriminološka istraživanja pretežno bavila uzrocima i pojavnošću kriminaliteta na teoretskoj razini, praktičari su bili nezainteresirani ili sumnjičavi tim više što kriminolozi nisu imali odgovor na nagli porast kriminaliteta i probleme njegova suzbijanja – izdvajanje značajnih sredstava za dodatno policijsko osoblje i opremu. Situacija je nalagala osmišljavanje praktično orijentiranih istraživanja. Stoga su se istraživačke jedinice osnivale unutar policije kako bi se empirijskim istraživanjem analizirale određene vrste kriminaliteta i unaprijedile policijske metode i postupci u učinkovitom suzbijanju kriminaliteta (Steffen, 2000:33-40). U Francuskoj su se provodila srodna istraživanja s temama: interakcija po-

licije i zajednice, policijska potkultura, policijsko odlučivanje i upravljanje te policijski poslovi i ovlasti (Kerner, 1995:228-232).

Policijska suvremena istraživanja u Velikoj Britaniji obilježena su 60-ih godina prošlog stoljeća (ali i kasnije) političkim sukobima i politizacijom policije slično situaciji u Francuskoj (Reiner, 1992). Prvo empirijsko sociološko komparativno istraživanje škotske i američke policije (djelovanje, radni uvjeti, profesionalna kultura i dr.) proveo je Michael Banton (1964, *The Policeman in the Community*). Tada je ustvrdio da je engleska policija značajno izolirana od društva i da će se ubuduće radi toga suočiti s velikim problemima u području održavanja reda i sigurnosti te suzbijanja kriminaliteta. Slijedom toga, autor daje preporuku da se u obavljanju svojih dužnosti svakako oslanja na suradnju i potporu stanovništva. U sljedećoj dekadi slijede brojna znanstvena istraživanja o policijskim ovlastima, tretmanu i ispitivanju osumnjičenika, postupanju prilikom masovnih nemira, rasnoj diskriminaciji, otkrivanju koruptivnih radnji i o policijskoj autonomiji (Cain, 1973). Ispitujući različite uloge i funkcije policije, rezultati studija nekih istraživača (npr. Mawby, 1990; Bayley, 1994) pokazale su, nasuprot važećem stajalištu javnosti da je suzbijanje kriminaliteta visoko profilirana uloga policije, kako policijski službenici najmanje vremena provode istražujući kriminalne događaje. Radno vrijeme uglavnom provode u ophodnji, uspostavi reda, rješavajući sukobe i druge krizne situacije, pružajući pomoć i usluge građanima i čekajući poziv za intervenciju.

Najveći procvat istraživanja – 184 projekta od strane 61 znanstvene institucije dogodio se u 80-im godinama i 90-im godinama (Reiner, 2000). U novije vrijeme predmeti istraživanja sve više postaju mikroprocesi policijskog rada i organizacije, traganje za dobrom praksom, nadzor i evaluacija policijskih intervencija te paradigma kontrole kriminaliteta što provode istraživački odjeli unutar policijske organizacije. Najviše znanstvenih projekata posvećeno je policijskim službenicima u ophodnji (Stol et al., 2004; Graner, 2004; Finstad, 2003; Holmberg, 1999; Van Maanen and Manning, 1978) pa bi se, ubuduće, valjalo usmjeriti na širi spektar policijskih uloga i funkcija uključujući istražitelje, rukovoditelje, analitičare, službenike u prevenciji, operativno-komunikacijskim centrima i slično. Primjerice, iako je status kriminalističkih istražitelja u policiji relativno visok, iznenađujuće je malo istraživanja iz perspektive policijske znanosti (Dean, Fahsing and Gottschalk, 2006) pa se postavljaju sljedeća pitanja: Koje su sastavnice istražiteljskog postupka?; Što karakterizira ulogu istražitelja?; Kako se provode istraživanja?; Koje su strategije istraživanja?; Zašto je neki istražiteljski tim uspješniji od drugih?; Postoji li određena istražiteljska policijska kultura?; Kako i zašto su kriminalistička istraživanja neuspješna i katkad vode u smjeru osude nevine osobe ili propuštanja da stvarni krivci budu osuđeni? Naime, glavni zadatak policijske znanosti je pomoć u podizanju kontrole kvalitete utvrđivanjem čimbenika i procesa koji istražitelje mogu odvesti na stranputicu ili u zabludu. Velik doprinos ovoj temi dala je forenzična psihologija, ali je to zasebna disciplina koja ne zadire u meritum ovog istraživačkog problema i ne može odgovoriti na spomenuta pitanja. Međutim, postoji respektabilan broj studija usmjerenih na ispitivanje stresa, agresivnosti, sukoba, zadovoljstva poslom i radnim uvjetima i drugim psihološkim temama u policijskim organizacijama (Soeiro i Bettencourt, 2003; Kozarić-Kovačić, Grubišić-Ilić i Ljubin, 1998; Euwema, Kop i Bakker, 2004). Relativno je malo istraživanja u području upravljanja policijskim organizacijama (vođenje i nadziranje), organizacijske

politike (promjena i razvoja), produktivnosti i kvalitete, kao i planiranja i procesa odlučivanja. U posljednjem desetljeću u Europi za mjerenje učinkovitosti policijskog rada sve se više koristi analiza troškova i djelotvornosti (*cost-benefit* analiza) i primjenjuje novi model javnog upravljanja policijskim organizacijama. U tom kontekstu čini se opravdanim spomenuti i potrebu istraživanja policijske kulture (sustav ideja, vrijednosti, vjerovanja i normi) koja može uvelike utjecati na povjerenje građana. Tako je veliko međunarodno istraživanje povjerenja javnosti u policiju pokazalo kako je ono značajno veće u industrijaliziranim državama poput Norveške, Velike Britanije i Kanade (Candido, 2002). U svakom slučaju, veća je vjerojatnost da provođenje zajedničkih međunarodnih komparativnih studija iznjedri određene djelotvorne strategije policijske prakse ili pristupa rješavanju problema koje bi na taj način proizvele korpus dobre/najbolje policijske prakse.

Jednako tako, bilo bi važno ispitati kako se u praksi provode policijske aktivnosti pod retoričkim nazivima "nulta tolerancija policije (na najmanji prijestup)", "policijski rad usmjeren na rješavanje problema" ili "policijski rad vođen kriminalističko-obavještajnim podacima". Nekoliko znanstvenih istraživanja te procesnih i evaluacija ishoda projekata policije u zajednici (koristi se i naziv "*proximity policing*") u državama Europske unije su pokazala smanjenu razinu kriminaliteta i veći osjećaj sigurnosti građana (Zoomer i Van der Vijver, 2003; Holmberg, 2005; Mouhanna, 2007). Jedan od neočekivanih rezultata istraživanja u Danskoj očitovao se od strane javnosti u visokom vrednovanju sposobnosti policije da trenutačno intervenira u slučajevima *in flagranti*, što se uopće nije očekivalo od ovog modela policijskog rada (Balvig i Holmberg, 2004). Nasuprot tome, rezultati istraživanja provedbe modela policijskog rada usmjerenog na rješavanje problema u zajednici (*problem-oriented policing*), često opisanog kao SARA model koji se odnosi na situacijsku prevenciju kriminaliteta, nisu ispunili očekivanja. Razlog tome je složenost i zahtjevnost u pogledu značajnih analitičkih sposobnosti koje se traže od policijskih službenika za provedbu ovog modela u praksi (Knutsson i Sovik, 2005). Svi ovi modeli policijskog rada podrazumijevaju decentralizaciju policijskih resursa i naglašeno neposredno praćenje svih devijantnih pojava na lokalnoj razini. S obzirom na to da je evidentno kako policija nema (simultanog) kapaciteta da se istodobno bavi i prati apsolutno sve što je od njenog interesa, prisiljena je postaviti prioritete najčešće primjenom tzv. *hot spot* sustava s pomoću CompStat sustava. U odnosu na policijski rad vođen kriminalističko-obavještajnim podacima, kriminolozi i policijski znanstvenici prigovaraju kako je ovaj model nastao zbog linije manjeg otpora, odnosno nedovoljnog oslanjanja na tradicionalne izvore (policajci i informatori), a rezultirao je nerazumijevanjem analitike među policijskim službenicima i slabim poznavanjem policijskog rada među analitičarima (Cope, 2004; Gill, 2000).

Zaključno se može ustvrditi kako samo zajednička poredbena istraživanja policijskog rada u više država mogu dati objektivniji uvid u djelotvornost pojedinog modela rada s ciljem da se dobije baza znanja o dobroj (ili najboljoj) praksi policijskog djelovanja.

3. KONCEPT I PREDMET POLICIJSKE ZNANOSTI

Tijekom povijesti razvoja policije kao profesije pohranjeno je određeno (formalno) "vanjsko" znanje stvoreno uz pomoć pretežito društvenih znanosti, ali i (unutarnje) znanje proisteklo iz policijske prakse. Ono je određeno brojnim komponentama koje pripadaju

trima osima: društvenoj, organizacijskoj i individualnoj, na kojima se susreću razne znanstvene discipline. Upravo zbog ove složenosti čini se upitnom neovisnost policijske znanosti. Međutim, pojam znanosti podrazumijeva doprinos novih spoznaja koje mogu objasniti činjenice koje nastaju u stvarnosti poštujući pritom metodološka načela koja omogućuju promatranje, mjerenje, ponavljanje i verifikaciju ispitivanja, kao i izvedivost daljnjeg ispitivanja određene pojave. Važno je naglasiti kako je razlika između onog što se može ili ne može smatrati znanošću određena metodološkim postupkom, a ne predmetom istraživanja.

Na godišnjim konferencijama CEPOL-a redovito se raspravlja o predmetu, sadržaju, metodama i teorijama koje se tiču koncepta policijske znanosti (Solna, 2003., Prag, 2004., Loures, 2005., Bramshill, 2006. itd.) i problematične povezanosti prakse, policijskog obrazovanja i teorije (znanosti). Prihvaćena je definicija CEPOL-ove projektne skupine za policijsku znanost i istraživanja (2005) koja uključuje metodološki aspekt i sadržaj: *"Policijska znanost je znanstveno proučavanje policije kao institucije i policijskog djelovanja kao procesa."* Brojni znanstveni radovi razmatraju različite međusobno povezane društvene realitete kao objekte istraživanja u određenom vremenu i prostoru.

Kod definiranja predmeta policijske znanosti važno je utvrditi koje komponente sigurnosti su bitne za proučavanje i na koji način, odnosno s kojih aspekata su komponente sigurnosti važne. Ako se sigurnost sagledava kao stvarna situacija čija je vrijednost uvijek određena, s jedne strane prirodom opasnosti, a s druge instrumentima njenog neutraliziranja i zaustavljanja, predmet policijske znanosti tražit će se u okvirima unutarnje sigurnosti države, gdje se ističe interes zaštite građana, života, zdravlja, imovine, ljudskih prava i sloboda itd. Od policije se očekuje da bude jamac navedenih vrijednosti i interesa, te da s ostalim dionicima unutarnje sigurnosti sukreira i provodi politike unutarnje sigurnosti. U tako definiranom okviru može se pretpostaviti definicija policijske znanosti. Slažemo se s definicijom projektne skupine znanstvenika CEPOL-a (2007:23) da je **"policijska znanost znanstveno učenje policije kao institucije i policijskog djelovanja kao procesa"**. Kao primijenjena disciplina kombinira metode i predmete drugih srodnih disciplina unutar područja policijskog djelovanja u širem smislu. Uključuje sve poslove i ovlasti koje policija provodi i druge aspekte izvana koji imaju utjecaj na policijsko djelovanje i javni red i mir. Pokušava razjasniti činjenice i steći spoznaje o policijskom djelovanju na razini njihova uopćavanja kako bi mogla predvidjeti moguće stanje u budućnosti. Da bi postigla cilj, policijska znanost koristi iskustveno znanje policije, znanstvene spoznaje brojnih srodnih disciplina, kao i već etablirane metode drugih disciplina.

Rezimirajući pristupe definiranju policijske znanosti, može se reći da se radi o sustavu u nastajanju na temeljima znanstvenih spoznaja o policiji kao instituciji, policiji kao djelatnosti i profesionalnoj obuci policijskog osoblja. Policija kao predmet policijske znanosti uključuje povijest policije, organizaciju policije, ulogu policije u društvu, policijske službenike, njihove profile, vrijednosti i ponašanja, kao i policijski management i slično. Policija kao djelatnost ili postupanje (engl. *policing*) podrazumijeva posebne policijske aktivnosti, učinkovitost policije, zakonodavni okvir, policijsku prisilu, stilove djelovanja i policijsku taktiku, policijsku etiku i drugo. Profesionalna obuka policijskog osoblja uključuje odabir budućih službenika, organizaciju i sadržaj obuke te oblike i metode obuke.

4. SUSTAV POLICIJSKO-ZNANSTVENE SPOZNAJE

Rasprave o policijskoj znanosti kao aktualnog znanstvenog oblika ne mogu se odvijati bez suprotstavljanja različitih modela i njihovih prednosti i nedostataka. Modeli proizašli iz tih rasprava, između ostalih, su:

- policijsko-sigurnosna znanost
- policijska znanost (u jednini)
- policijske znanosti (u množini).

Glavni prigovor prvom modelu (policijsko-sigurnosna znanost) je taj da ako policiju i njene aktivnosti percipiramo kao javni servis tada pojam policijsko-sigurnosna znanost (ili znanosti) može neočekivano suziti njen sadržaj samo na sigurnosne aktivnosti, a iz sadržaja će izostati sve drugo što nije sigurnosna aktivnost koju policija obavlja ili će obavljati. Osnovna rezerviranost prema drugom modelu (policijska znanost – u jednini) temelji se na činjenici raznolikosti strukture policije kao institucije, kao i velikog broja različitih policijskih poslova koje nije moguće integrirati kao samostalan predmet posebnog polja znanosti. Iz navedenih razloga autori (Porada, Erneker, Holcr i Holomek, 2006) preferiraju treći model (policijske znanosti – u množini) koji je sustavno integriran unutar jedinstvenog znanstvenog oblika, a to je "sustav policijsko-znanstvene spoznaje".

Sustav policijsko-znanstvene spoznaje označava poseban znanstveni oblik koji integrira policijsko znanstvene discipline i njihove elemente, policijsko znanstvene procese istraživanja, znanstvene i praktične policijske institucije, policijsko znanstvene zajednice, komunikacijske kanale i druge fenomene. Priroda, sadržaj, struktura i funkcija ovog sustava se istražuje iz sljedećih perspektiva:

- proučavanje podrijetla (naglašava podrijetlo i razvoj spoznaje)
- proučavanje strukture (naglašava sadržajne elemente i njihov međusobni odnos)
- proučavanje funkcije (opisuje proaktivne sastavnice znanstvene policijske spoznaje i njihove osnovne komponente).

4.1. Proučavanje podrijetla policijske spoznaje

U odnosu na podrijetlo, policijska spoznaja ima dvije razine: predznanstvenu i znanstvenu. One se u potpunosti razlikuju u odabiru predmeta, sudionika, vrste ishoda spoznaje, jezika kojeg koriste i stupnja institucionalizacije (slika 1).

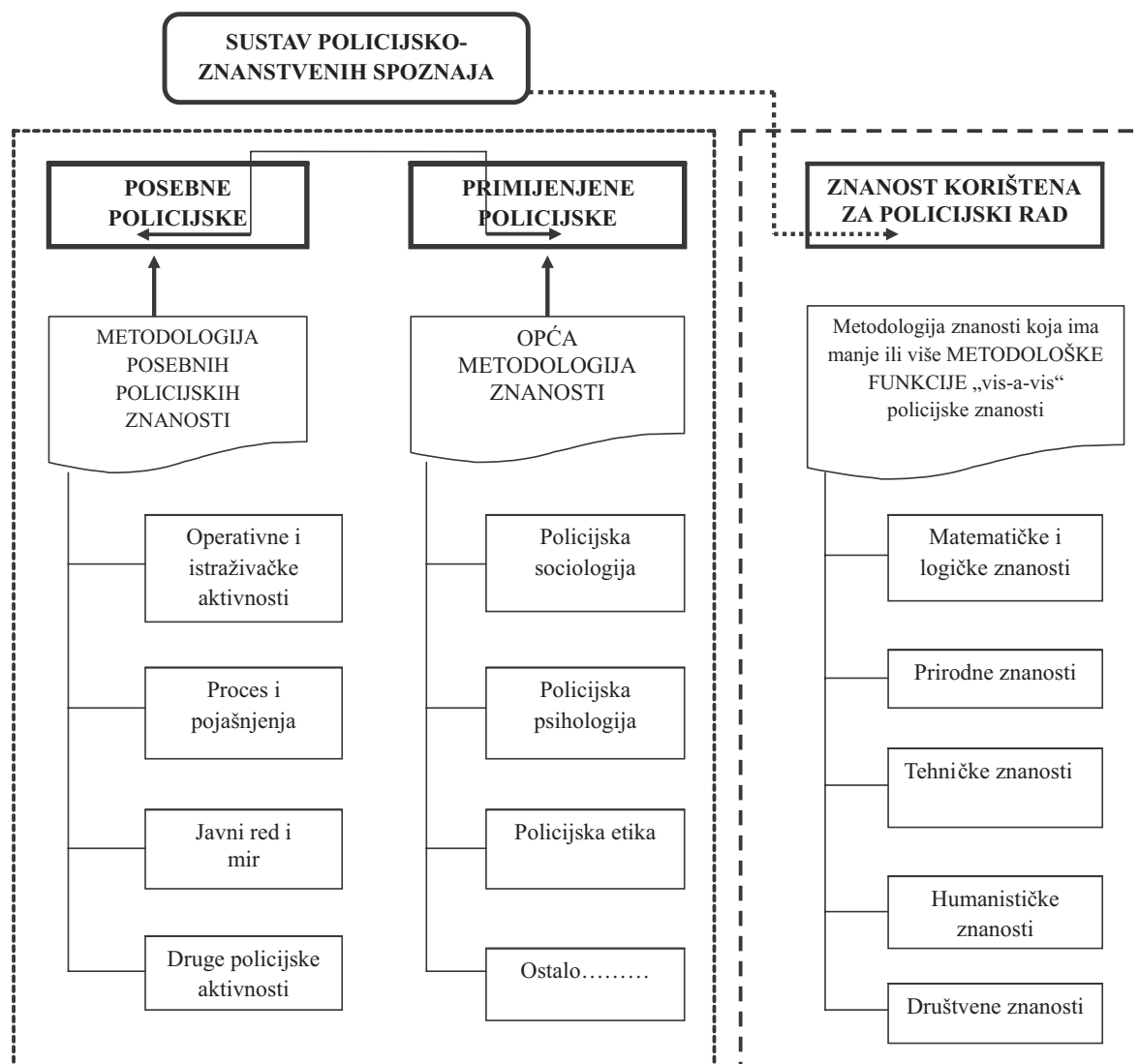

Slika 1: Shema razina policijske spoznaje (Izvor: Porada, Erneker, Holcr, Holomek, 2006:24)

Predznanstvena i znanstvena razina policijske spoznaje egzistiraju istovremeno na način da se razina znanstvene spoznaje unaprjeđuje na uštrb predznanstvene. Ovo unaprjeđenje zahtijeva jednaki razvoj:

- znanstvenih problema policijske znanosti
- znanstvene zajednice
- institucionalizacije policijske znanosti.
- **Znanstveni problemi** policijske znanosti obuhvaćaju sustavni raspored njegovih predmeta, načela, zakona i kategorija, kao i metodologija, metoda i posebnih teorema. Drugim riječima, to zahtijeva razvoj fokusa i opsega policijskih znanosti kroz razvoj njegovih paradigmi.
- **Znanstvena zajednica** policijske znanosti – pojam koji je uveo Tomas Kuhn (prema: Porada i sur., 2006) označava tim znanstvenika okupljenih oko određene paradigme.
- **Institucionalizacija** policijske znanosti osigurava njezino funkcioniranje i razvoj u društvenom i organizacijskom segmentu. Sljedeće institucije su posebno korisne za funkcioniranje i unaprjeđenje policijske znanosti:
 - obrazovne institucije
 - znanstvene i istraživačke institucije
 - znanstvena udruženja
 - izdavači i urednici policijske literature
 - organizatori, administratori, koordinatori, itd.

4.2. Proučavanje strukture policijske spoznaje

Slika 2: Shema struktura policijsko-znanstvenih spoznaja (Izvor: Porada, Erneker, Holcr, Holomek, 2006:26)

Prva skupina (slika 2) sastoji se od posebnih policijskih znanosti s posebnim predmetima i subjektima istraživanja. Cilj istraživanja u okviru ove skupine policijske znanosti uključuje uglavnom sljedeće elemente: ljudski resursi, policijski tehnički sustavi i resursi, tipovi i oblici policijske aktivnosti, obuka policijskih službenika, policijski *management* i slično. Druga skupina sastoji se od primijenjene policijske znanosti i ona obuhvaća: opću znanstvenu metodologiju, policijsku sociologiju, policijsku psihologiju, policijsku etiku, teoriju posebnih policijskih disciplina, pravne znanosti u policijskoj djelatnosti i druge. Na kraju, treća skupina znanstvenih disciplina koje sudjeluju (makar posredno) u sustavu znanstvenih policijskih spoznaja obuhvaća temeljne znanosti u području matematike, logike, prirodnih znanosti, tehnologije, društvenih znanosti kao i njihove brojne kombinacije. To je podloga za primijenjene policijske znanosti. Ako želimo da se policijska znanost usmjeri prema istraživanjima specifičnih policijskih aktivnosti (odnosno "optimizacije"

ovih aktivnosti), onda ćemo odabrati odgovarajuću vrstu i metodologiju. Predmet istraživanja određuje karakter metoda (Vicenić, 2000, prema: Porada i sur., 2006:26-27) koje će osigurati odgovarajuće alate za ovo istraživanje.

4.3. Proučavanje funkcije policijske spoznaje

Sa stajališta funkcija i predmeta znanstvenih istraživanja postoje dvije skupine:

- teoretske znanosti (čiste ili temeljne znanosti)
- praktične znanosti (također se spominju kao znanosti o projekciji ili tehnologijama).

Osnovni cilj teorijske znanosti je objašnjenje, a cilj praktične znanosti je projekcija. Policijske znanosti označene kao praktične znanosti zapravo su znanosti o znanstvenim pravilima policijske djelatnosti. Kada se koristi termin "znanstveni" obično se podrazumijeva:

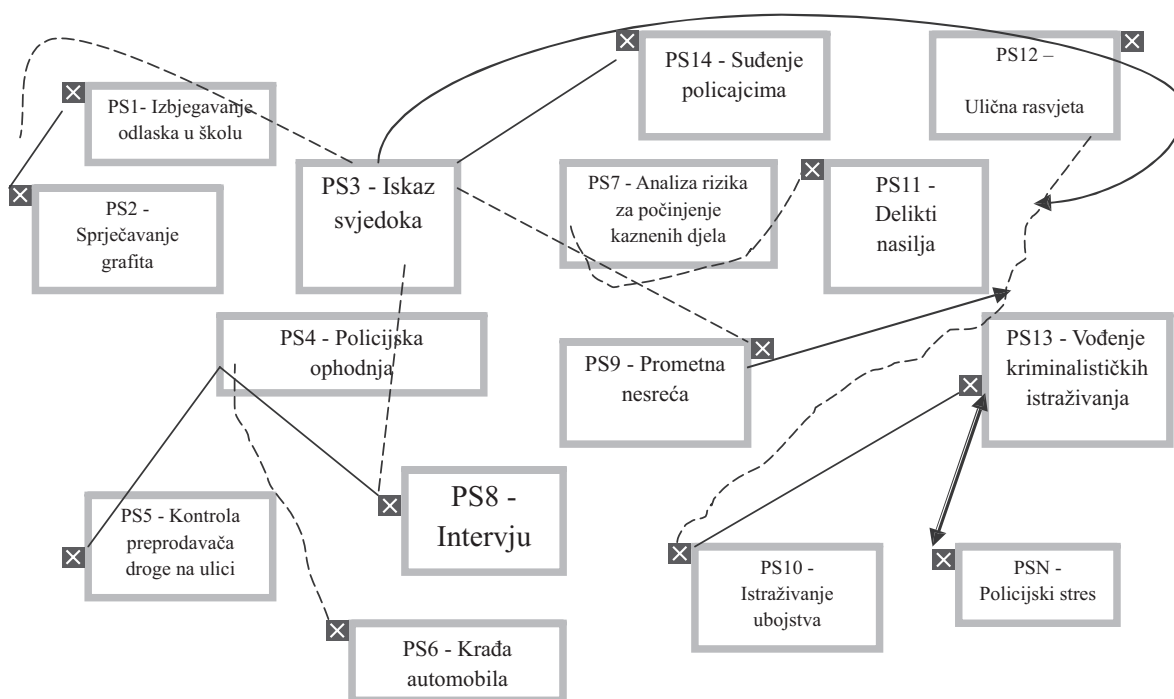
- njegovo teoretsko opravdanje (pravilo vrijedi samo unutar područja na kojem je bilo empirijski izvedeno)
- njegovo izviranje iz znanstvenih pravila (znanstveno pravilo je znanstveno samo ako njegov sadržaj odgovara znanstvenom pravilu ili načelu)
- njegova praktična učinkovitost (njegova primjena u policijskoj praksi daje najbolje rezultate)
- njegova povezanost s drugim pravilima jedne te iste aktivnosti (pravila nisu u međusobnom proturječju i sadržaj jednog pravila ne smije umanjiti ili oslabiti značaj drugog).

Zaključno, sustav znanstvene spoznaje je relativno sveobuhvatan, ali to u isto vrijeme otvara granu znanosti koja se razvija i čiji daljnji napredak će zahtijevati:

- intenzivniji rad na kreativnoj primjeni metodologije praktičnih znanosti kao znanosti koja se bavi "optimizacijom" policijskih aktivnosti
- proširenje djelokruga primijenjenih policijskih znanosti i jačanje njihove interakcije s policijskom praksom
- korištenje modernih znanosti (njihove teorije i metodologije) kao opće znanstvene podloge
- sustavni razvoj znanstvene zajednice u okviru policijskih znanosti kroz visoko obrazovanje i znanstveno usavršavanje policijskih službenika
- prilagođavanje komunikacijskih veza s međunarodnom znanstvenom zajednicom kroz međunarodne seminare, konferencije i drugo
- uspostava međunarodno znanstveno-istraživačkih timova kako bi se integrirali, prije svega, intelektualni potencijali zemalja sudionica
- postupno razvijanje nacionalnih, a potom i transnacionalnih policijskih institucija (s obzirom na konstituiranje europske znanstvene i obrazovne institucije)
- izrada višejezične enciklopedije policijskih znanosti kako bi se sustavno usmjevali izvori napretka te u isto vrijeme pratila istraživanja i rezultati istraživanja u znanstvenoj zajednici.

5. PRIMJER PREDMETA ISTRAŽIVANJA U POLICIJSKOJ ZNANOSTI

Ideju o složenosti pojave s kojom se policija suočava i kao takvu je proučava možemo oslikati primjerom koji slijedi. Slika 3 prikazuje ravninu stvarnosti koja se odnosi na policijsku znanost. Ravnina sadrži razne međusobno i na više načina isprepletene situacije (PS-policijska situacija). Te povezanosti su obilježene različitim linijama u skladu sa stupnjem povezanosti, pokušavajući dočarati smisao složenih veza između prikazanih situacija. Policijske situacije su raspršene u definiranom prostoru stvarnosti policije i policijskog djelovanja i očito je u kojoj mjeri utječu jedna na drugu.

Slika 3: Primjer: povezanost predmeta proučavanja i moguće hipoteze

(Izvor: CEPOL (2007) *Perspectives of Police Science in Europe. Project Group on a European Approach to Police Science*)

- PS1 (izbjegavanje odlaska u školu) može biti izravno povezano sa PS2 (sprječavanje grafita).
- PS12 (osvijetljenost ulice) može biti posredno povezano sa PS3 (iskaz svjedoka) ili s istraživanjem ubojstva (PS10), a izravno sa PS9 (prometna nesreća).
- PS4 (policijska ophodnja) može biti izravno povezana sa PS5 (kontrola preprodavača droge na ulici). Povećanje policijskih ophodnji u toj zoni smanjuje broj (prisutnost) preprodavača droge.
- PS13 (vođenje kriminalističkih istraživanja) može biti posredno povezano sa PSN (policijski stres) i izravno s istraživanjem ubojstva (PS10).
- PS7 (analiza rizika počinjenja kaznenih djela) može biti izravno povezana s policijom u zajednici – policijska ophodnja (PS4) i posredno povezana s deliktima nasilja (PS11).

Konkretne situacije i predmeti proučavanja policijske znanosti kao discipline mogu biti definirani velikim brojem raznovrsnih varijabli: fizičkim okruženjem, ljudskim aktivnostima i modelima ponašanja. Istodobno, ove su situacije određene formalnom i neformalnom strukturom okruženja u kojoj se one razvijaju: društvenim aspektima, čimbenicima populacije (veličina, dob, položaj, uloga sudionika itd.), učestalošću i trajanjem pojave i konačno interakcijom između situacije-organizacije i ljudi. Ove situacije se mogu istraživati i s monoskopskog (pojedinačnog) sociološkog, psihološkog, pravnog, antropološkog i drugih aspekata koristeći paradigmatske, specifične vrste varijabli. Međutim, svaka od ovih disciplina može iz svoje perspektive pridonijeti korpusu znanja kojeg nazivamo policijska znanost pa takav metodološki pristup ima holistički karakter.

Prepoznavanje počinitelja kaznenog djela od strane svjedoka također se može proučavati iz psihologijske perspektive na temelju teorije signalne detekcije koja uzima u obzir sljedeće varijable: nejasno sjećanje, uvjeti osvjetljenja, buku, stres, zbunjenost, slabu vidljivost, vrijeme proteklo od spornog događaja i drugo. U situaciji prepoznavanja mogućeg krivca je izbor suviše pojednostavljen (prisutnost ili neprisutnost osumnjičenog) pa je donošenje odluke iznimno otežano i dvojbena za svjedoka. Statistički model mjerenja signala (ne)prisutnost u vrijeme počinjenja kaznenog djela) i strategije promatrača u donošenju odluke smanjuje dvojbenu i povećava mogućnost predviđanja odnosa između varijabli i različitih aspekata. Riječ je o monoskopskom pristupu istraživanju iako se isti slučaj može sagledati i ispitati s više gledišta uzimajući u obzir sve činjenice koje su se dogodile prije i poslije kritičnog događaja.

6. TEMATSKA I BIBLIOGRAFSKA ANALIZA STRUČNE I ZNANSTVENE POLICIJSKE GRAĐE U HRVATSKOJ

Policijska praksa, istraživanja i studije koje tematiziraju policiju, najizravnije otkrivaju predmet policijske djelatnosti, policijske spoznaje i policijske znanosti. Stručne analize, osvrti, pogledi i mišljenja, empirijska istraživanja, izvorni i pregledni znanstveni radovi i drugi objavljeni ili za javnost ograničeni sadržaji, čine stručnu i znanstvenu građu koja predstavlja čvrstu materijalnu osnovicu za utemeljenje policijske znanosti. Ovi radovi predstavljaju objektivne, argumentirane i utemeljene, znanstvene i stručne analize i kritike. Najveći broj radova, policijskih i drugih autora, sadržan je u domaćem časopisu **Policijska i sigurnost** u izdanju Policijske akademije Ministarstva unutarnjih poslova. Za raspravu o predmetu policijske znanosti, vrijednu osnovicu čini bibliometrijska analiza (Šuperina, Mataković El-Och, 2012) u kojoj se tematizirani sadržaji raščlanjuju prema autorima i naslovima, kategorizaciji radova, znanstvenom i stručnom području te ključnim riječima. Za raspravu o predmetu policijske znanosti posebice se čini značajnim ukazati na tematiziranost radova te znanstvena i stručna područja u koja prema tom kriteriju pripadaju. Prema zastupljenosti gotovo 1/3 (nešto više od 30%) su kriminalističke teme, a 1/5 (oko 19%) su policijske, dok je druga polovica ukupne građe karakterizirana da tematizira pravo (kazneno, prekršajno, ustavno i dr.), kriminologiju, forenzičnu psihologiju i forenzičnu psihijatriju, penologiju, sudsku medicinu, strani jezik policijske struke, kineziologiju te sigurnost.

Važno je istaknuti kako gotovo polovica (oko 43%) ukupno objavljenih radova su recenzirana djela, među kojima je jedna četvrtina (oko 25 %) onih čije su teme obrađene i kategorizirane kao izvorni ili pregledni znanstveni radovi, a ostali (oko 75%) kao stručni članci.

Teme koje možemo označiti policijskima raznolike su: od policijske organizacije, ustroja, menadžmenta ljudskih potencijala, vertikalne komunikacije rukovoditelja prema policijskim službenicima, brojnih taktika policijskog postupanja (u odnosu na vrstu sigurnosnog – policijskog događaja i o tome radi li se o djelovanju u smislu otklanjanja opasnosti po zaštićeno dobro ili pak o kriminalističkim istraživanjima), napada na policijske službenike i s policijskom službom povezanog sindroma policijskog stresa do policijskog obrazovanja i obuke, policijske etike, policijske kulture, policijske statistike, međunarodne policijske suradnje i posebice policijskih ovlasti. Kriminalističke teme, koje u širem smislu možemo označiti također policijskima, dominiraju u bibliografskoj građi i izrazito su širokog spektra. Različiti aspekti kriminalističkih istraživanja, kriminalističko mišljenje i promišljanje, kriminalistička načela, kriminalističko tehničke metode i sredstva, kriminalistička taktika i pripadajuće metodike ekskluzivne i svojstvene sasvim određenim sigurnosnim događajima, kaznena djela i postupanja, kriminalitet prema brojnim kriterijima, zajedničkim i specifičnim obilježjima, kriminalistička analitika i slično, zastupljenije su teme od ostalih među njima. Teme koje su težišno pravne kao što je ustavno i upravno pravo, kazneno i prekršajno pravo, a posebice one granične u prostoru prema srodnim disciplinama kao što je kazneno procesno pravo i sudska praksa policijskog, odnosno redarstvenog postupanja, kao i kriminologija, te prevencija kriminaliteta, značajno participiraju kako u znanstvenim tako još više u stručnim djelima. Sociološke teme, sudska medicina, psihologija, komunikologija i druga, policijskoj djelatnosti svojstvena, forenzična područja, u bibliografiji su zastupljena i respektabilna. Sigurnosne teme, teme policijskog konteksta, svrhe, smisla i misije policijskog postojanja i djelovanja, relativno su manje zastupljene. Međutim, sigurnost koja je u znanosti relativno jasno određena, razvijena i emancipirana, policijskim sadržajima i temama omogućava iskorak te daje krajnji smisao i razinu. Posebice je važno to što znanstvenom nomenklaturom utemeljena sigurnost (sigurnosno-obrambeno polje društvenih znanosti) pripadajućim policijskim i drugim sigurnosnim stručnjacima (nastavnicima, profesorima i ambicioznim praktičarima) kontekstualizira istraživačke napore, znanstveno-nastavna i stručna djelovanja, te osigurava profesionalna licenciranja, ali jednako tako omogućava i institucionalizaciju policijskog visokoškolskog obrazovanja (Visoka policijska škola u Zagrebu).

Stručnu i znanstvenu policijsku građu oplemenjuju znanstvena i razvojna istraživanja. Iako ne tako brojna, s policijskom tematikom projektirana istraživanja, kako u području policije kao institucije, tako i policijskog djelovanja, stručnoj javnosti i policijskoj praksi omogućavaju unaprjeđenja, a znanstvenoj bazi nude nova znanja. Kao primjer objavljenog istraživanja povezanog s predmetom policijskog djelovanja, ali i šireg odnosa policije u društvu, može se uzeti *Nacionalno istraživanje javnog mnijenja o percepciji sigurnosti građana, postupanju policije te suradnji između policije i lokalne zajednice*, provedeno od strane UNDP-a i Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske (2007). Glavni cilj istraživanja bio je utvrditi *percepciju građana* Republike Hrvatske o njihovom *osjećaju sigurnosti* te o postupanju policije u mjestu/naselju u kojem stanuju; te dobiti informacije

o dosadašnjim kontaktima građana s policijom, kao i o njihovim interesima za buduće kontakte. Rezultati ovog istraživanja pružili su smjernice za omogućavanje bolje prilagođenosti policije potrebama zajednice, odnosno potvrditi opravdanost modela policije u zajednici i policije usmjerene na rješavanje problema kao novih policijskih strategija, a koje su se u brojnim inozemnim iskustvima pokazale pogotovo prikladnima i učinkovitima upravo u odnosu na osjetljive skupine stanovništva. To zahtijeva određene promjene u aktualnoj teoriji i praksi policijskog postupanja. Jednako tako, može se istaknuti kao primjer i istraživački projekt pod nazivom: *Stavovi o suradnji građana, policije i tijela lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj*, koji je Visoka policijska škola MUP-a RH provodila 1997. godine kao dio šireg istraživanja i pripreme za konferenciju policijskih akademija Srednje Europe u Budimpešti. Cilj ovog istraživanja bio je znanstveno verificiranim postupcima ispitati stavove o odnosima i suradnji građana i tijela lokalne samouprave s policijom, te prosuditi jesu li tako iskazani stavovi primjereni za učinkovitu suradnju na rješavanju sigurnosnih problema.

7. UMJESTO ZAKLJUČKA

Utemeljenost suvremene policijske znanosti izvire iz povijesnog razvoja policijskih organizacija u Europi i svijetu, pristupa specifičnom piramidalnom policijskom obrazovanju i bogatog korpusa znanja proisteklog iz raznovrsnih istraživanja za policiju i o policiji. Suvremenu policijsku znanost početkom XX. stoljeća obilježava ideja o "policajcu znanstveniku" i oživotvorenje ideje o znanstvenoj policiji. Na tom tragu policijska znanost trebala bi obuhvatiti širok raspon policijskih uloga zbog rastuće raznolikosti policijskih uloga i funkcija: na planu modernizacije policijske organizacije i upravljanja, suzbijanja kriminaliteta – prevencija, kontrola i istraživanje; pružanje usluga građanima; uspostava reda i primjena sile prilikom nepoštovanja zakona; upravljanje i nenasilno rješavanje sukoba – medijacija; prikupljanje, obrada i korištenje podataka; komunikacija i upravljanje krizom. Iako postoje razlike u organizaciji, funkciji i infrastrukturi institucija koje se bave istraživanjima (policijske akademije, sveučilišta, istraživački odjeli, privatne institucije), kao i u stupnju politizacije prilikom tumačenja rezultata istraživanja, u većini država Europske unije istražuju se zajedničke policijske teme: selektivnost u provedbi policijskih ovlasti, primjena ovlasti/sile, diskrecijsko pravo, profesionalna kultura, učinkovitost policijskog rada (operativni postupci), nadzor i odnosi između policije i građana te nagli porast kriminaliteta s pripadajućim podtemama. Sve policijske organizacije prolaze razdoblje reformi i ustrojstvenih promjena te promjena u propisima koji reguliraju njihov rad iako one mogu, ali ne moraju, dovesti do očekivanih kvalitativnih pomaka u policijskoj praksi. Stoga je zadaća policijskih znanosti istražiti uzroke, načine i sredstva te ishode, kao i utjecaj reforme na društvo i interese koji stoje u pozadini ciljeva reforme kako bi se u konačnici odredio i stupanj demokratske kontrole društva nad policijom. Pritom treba uzeti u obzir i neformalne procese političkog ili medijskog pritiska na policiju koji mogu u znatnoj mjeri utjecati na percepciju, ulogu, zadaće i prioritete policijskog rada. Na tom tragu glavna svrha policijske znanosti je učiniti policiju i policijski rad otvorenim i dostupnim javnosti za demokratski utjecaj i kontrolu.

LITERATURA

1. Balvig, F., Holmberg, L. (2004). *Politi og Tryghed: Forsok med narpoliti i Danmark*. Kobenhavn: Jurist- og Okonomforbundets Forlag.
2. Barnett, R. E. (2003). *The proper scope of the Police Power*. Notre Dame Law Review, 79(1), 1.-60.
3. Bayley, D. (1994). *Police for the Future*. Oxford/New York: Oxford University Press. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
4. Bayley, D. (2006). *Police for the Future*. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Bayley, D. H., Shearing, C. D. (1996). *The Future of Policing*. Law & Society Review, 30(3), 585.-606.
6. Beck, U. (1992). *Risk society: Towards a new modernity*. London: SAGE. (German ed. 1985).
7. Behrisch, L. (1999). *Social discipline in early modern Russia, seventeenth to nineteenth centuries*. 325-357/ U: Schilling, H. (Ed.). (1999). *Institutions, Instruments, and Agents of social control and discipline in early modern Europe*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann.
8. Berkvens, A. M. J. A. (1996). *Polizeigesetzgebung in den Habsburgischen Niederlanden*. / U: Stolleis, M. (ed). *Policey im Europa der Fruhen Neuzeit*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann, 421.-456.
9. CEPOL (2007). *Perspectives of Police Science in Europe*. Project Group on a European Approach to Police Science.
10. Clear, T. R. (1998). *Science and the punishment/Control Movement*. / U: Lane, J., Petersilia, J. (eds). *Criminal Justice Policy*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 593.-615.
11. Coleman, R. (2004). *Reclaiming the streets. Surveillance, social control and the city*. Cullompton: Willan Publishing.
12. Colquhoun, P. (1800). *A treatise on the police of the metropolis; containing a detail of the various crimes and misdemaenors, etc*. 6th. edn., London: Baldwin and Son.
13. Cope, N. (2004). *Intelligence Led Policing or Policing Led Intelligence? Integrating Volume Crime Analysis into Policing*. The British Journal of Criminology, 44(2), 188.-203.
14. Dean, G.; Fahsing, I. A., Gottschalk, P. (2006). *Profiling Police Investigative Thinking: A Study of Police Officers in Norway*. International Journal of the Sociology of Law, 34(4), 221.-228.
15. Deflem, M. (2004). *Policing World Society: Historical Foundations of International Police Cooperation*. Oxford: Oxford University Press.
16. Dubber, M. D. (2004). *The power to govern Men and Things: Patriarchal origins of the police power in American law*. Buffalo Law Review, 52(4), 101.-166.
17. Dubber, M. D., Valverde, M. (eds.) (2006). *The New Police Science. The police power in domestic and international governance*. Stanford: Stanford University Press.
18. Ericson, R., Haggerty, K. (1997). *Policing the Risk Society*. Toronto: University of Toronto Press.
19. Feest, J., Blankenburg, E. (1972). *Definitionsmacht der Polizei*. Dusseldorf: Bertelsmann Universitatsverlag.

20. Fehervary, J., Hanak, G., Hofinger, V., Stummvoll, ur. (2006). *Theory and Practice of Police Research in Europe*. Bramshill/Vienna: CEPOL – European Police College.
21. Fijnaut, C. (1983). *Theoretische opstellen rondom de politie*. (Theoretical essays about police). Apeldoorn: Nederlandse Politie Academie. Fijnaut, Cyrille. Opdat de macht een toevlucht zij? Een historische studie van het politieapparaat als een politieke instelling. Antwerpen: Kluwer Rechtswetenschappen. Arnhem: Gouda Quint, 1979. 2 vols. Interuniversitaire Reeks Criminologie en Strafrechtswetenschappen, 2. Justi, Johann Heinrich.
22. Finstad, L. (2003). *Politiblikket*. Oslo: Pax Forlag.
23. Foucault, M. (1979). *Discipline and punish: The birth of a prison*. New York: Vintage Books.
24. Foucault, M. (1988). *The political technology of individuals*. / U: Hutton, M. G. (eds.) *Technologies of the self*. Amherst. 145.-162.
25. Foucault, M. (1988). *The political technology of individuals*. / U: Hutton, M. G. (eds.) *Technologies of the self*. Amherst. 145.-62.
26. Gill, P. (2000). *Rounding up the usual Suspects? Developments in contemporary law enforcement intelligence*. Aldershot: Ashgate.
27. Gottlob von Justi, J. H. (1756). *Grundsätze der Policy-Wissenschaft*. 1 ed. Göttingen. Repr. Frankfurt am Main: Sauer & Aeverman, 1969.
28. Graner, R. (2004). *Patrullerande polisens yrkeskultur*. Doctoral dissertation. Lund: Socialhögskolan, Lunds universitet.
29. Harcourt, B. E. (2001). *Illusion of order. The false promise of broken windows policing*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
30. Harcourt, B. E., Ludwig, J. (2006). *Broken windows: New Evidence from New York City and a Five-City Social Experiment*. *University of Chicago Law Review*, 73(1), 271.-320.
31. Heuillet, H. L. (2002). *La genealogie de la police*. *Cultures et Conflits*, 48, 109.-132.
32. Holmberg, L. (1999). *Inden for lovens rammer - Politiets arbejdsmetoder og konkrete skon*. Copenhagen: Gyldendal.
33. Holmberg, L. (2005). *Policing and the Feeling of Safety: the Rise (and Fall?) of Community Policing in the Nordic Countries*. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 5(2), 205.-219.
34. Jaschke, H. G., Neidhardt, K. (2004). *Moderne Polizeiwissenschaft als Integrationswissenschaft*. Ein Beitrag zur Grundlagendiskussion "Polizei & Wissenschaft", 5(4), 14.-24.
35. Knutsson, J., Sovik, K. G. (2005). *Problemorientert politiarbeid i teori og praksis*. Oslo: PHS-Forskning 2005:1.
36. Liang, H. H. (1992). *The rise of modern police and the European state system from Metternich to the Second World War*. Cambridge: Cambridge University Press.
37. Liskén, H., Denninger, E. (Eds.) (1992). *Handbuch des Polizeirechts*. Munich: Beck'sche Verlagsbuchhandlung.
38. Maier, H. (1966). *Die ältere Deutsche Staats- und Verwaltungslehre (Polizeiwissenschaft): Ein Beitrag zur Geschichte der politischen Wissenschaft in Deutschland*. Neuwied am Rhein: Luchterhand.

39. Malec, J. (1996). *Policey im fruhneuzeitlichen Polen: Gesetzgebung und Literatur*. / U: Stolleis, M. (ed). *Policey im Europa der Fruhen Neuzeit*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann, 407.-19.
40. Mawby, R. I. (1990). *Comparative policing issues: the British and American experience in international perspective*. London: Routledge/Unwin.
41. Mouhanna, C. (2007). *Can the French police become a public service? The failures of all attempts to open the French police to citizen's demand*. / U: Williamson, T., (ed.), *The Handbook of Knowledge Based Policing: Current Conceptions and Future Directions*. John Wiley & Sons.
42. Napoli, P. (1996). *Polizia d'Antico Regime: Frammenti di un concetto nella Toscana e nel Piemonte del XVII e XVIII secolo*. / U: Porada, V. et al. (2006). *Theoretical foundations of Police Sciences*. In: *Theory and Practice of Police Research in Europe*. Edited by Janos Fehervary and others (= Cepol Series No. 1), 17.-32.
43. Pils, S. C. (2002). *Am Rand der Stadt. Die Wiener Stadtguardia im Spannungsfeld zwischen Stadt und Landesfürst in der Fruhen Neuzeit*. / U: Holenstein A., Konersmann F., Pauser J., Sälter G. (2002) *Policey in lokalen Räumen. Ordnungskräfte und Sicherheitspersonal in Gemeinden und Territorien vom Spätmittelalter bis zum frühen 19. Jahrhundert"* (Studien zu Policy und Policywissenschaft) Frankfurt a. M.: Vittorio Klostermann, 111.-130. 2002.
44. Porada, V., Erneker, J., Holcr, K., Holomek, J. (2006). *Theoretical Foundations of Police Sciences* Bramshill - Vienna: CEPOL – European Police College.
45. Preu, P. (1983). *Polizeibegriff und Staatszwecklehre: Die Entwicklung des Polizeibegriffs durch die Rechts- und Staatswissenschaften des 18. Jahrhunderts*. Göttingen: Verlag Otto Schwartz & Co.
46. Reiner, R. (1992). *Police research in the United Kingdom: A critical review*. *Crime and Justice*, (Michael, T.: *Modern Policing*), 15, 435.-508.
47. Reiner, R. (2000). *Police Research*. / U: King, R. D., Wincup, E. (2000). *Doing Research on Crime and Justice*. Oxford: Oxford University Press.
48. Sampson, R. J., Cohen, J. (1988). *Deterrent effect of the police on crime: a replication and theoretical extension*. *Law and Society Review*, 22(1), 163.-189.
49. Scholz, J. M. (1996). *Policia. Zu Staat und Gesellschaft in der Spanischen Neuzeit*. / U: Stolleis, M. (ed). *Policey im Europa der Fruhen Neuzeit*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann, 213.-297.
50. Simon, T. (2004). *Gute Policy: Ordnungsleitbilder und Zielvorstellungen politischen Handelns in der Fruhen Neuzeit*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann.
51. Smith, A. (1978). *Lectures on jurisprudence (or Notes from the Lectures on Justice, Police, Revenue and Arms)*. / U: Meek R. L., Raphael D. D., Stein, P. G. (eds.) (1978). *Lectures on jurisprudence*. Oxford: Clarendon Press.
52. Sonnenfels, J. (1787). *Grundsätze der Polizey-Handlungs- und Finanzwissenschaft*. (1 ed. Vienna 1765; 5th ed.) Vienna: Edlen von Kurzbeck.
53. Stol, W., van Wijk, A., Vogel, G., Foederer, B., van Heel, L. (2004). *Politiestraatwerk in Nederland*. Zeist: Kerckebosch. van Maanen, J., & Manning, P. (eds., 1978). *Policing: a view from the streets*. New York: Random House.
54. Stolleis, M. (1988). *Geschichte des oeffentlichen Rechts in Deutschland*. Erster Band: *Reichspublizistik und Policywissenschaft 1600 – 1800*. München: Verlag C.H. Beck.

55. Stolleis, M. (ed). (1996). *Policey im Europa der Frühen Neuzeit*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann.
56. Šuperina, M., Mataković El-Och, B. (2012). *Prilog hrvatskoj kriminalističkoj bibliografiji (II. dio): Policija i sigurnost vol. 16 (2007) – vol. 20 (2011)*. Policija i sigurnost, 21(1), 218.-275.
57. Szabo, B. (1996). *Polizei in Ungarn und Siebenburgen im 16.-18 Jahrhundert*. / U: Stolleis, M. (ed). *Policey im Europa der Frühen Neuzeit*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann, 377.-406.
58. Victor E. (ed.). *The Police and society*. Touchstone Readings. 3d ed., Long Grove: Waveland Press.
59. Vijver, K. van der (1998). *De Tranen van Foucault*. Zonder plaats, zonder jaar. [Enschede, 1998].
60. Vijver, K. van der, Terpstra, J. (2004). *Urban safety: Problems, governance and strategies*. Twente: IPIT, University of Twente.
61. Vollmer, A. (1936). *The Police and Modern Society*. Berkeley, California: University of California Press.
62. Walker, S. (1984). *Broken Windows and Fractured history: The use and misuse of History in Recent Police Patrol Analysis*. Justice Quarterly, 1(1), 75.-90.
63. Wilson, J. Q. (1968). *Varieties of Police Behavior: The Management of Law and Order in Eight Communities*. Cambridge/Mass: Harvard University.
64. Wilson, J. Q., Kelling, G. (1982). *Broken Windows*. The Atlantic Monthly, 249(3), 29.-38.
65. Zoomer, O. J., Vijver, K. Van der (2003). *Evaluating community policing in the Netherlands*. Enschede: IPIT.

Summary

Ksenija Butorac, Davor Solomun

Foundation of modern police sciences and its contribution to the police practice

Debates about the scientific foundation of the police as an institution-police and as a function-policing developed in the European context in the middle of 20th century. Originally, created as a science of governance, than considered as legal and criminological science, in more recent times police science develops only in the context of sociological disciplines. As part of cameral sciences and management of internal security in Germany, identifying with the science of governance in France, within the legal, political or military sciences in other countries, to the Scottish and British concept of prevention and concern about organizing of civil society, police science evolves as reflect of understanding the role of police in society. Tendencies narrowing police science to the study of crime and offenders or law enforcement, or integration into the Criminology and Criminal Law, neglects researches about police activity in which the police officer protects the citizens and the public properties and performs criminal investigations or applies other police powers.

The clear determination of the nature and purpose of police activity, as defining it as security science, and argumentation of particularities of the object, the methodology and police scientific cognition, following the developments and discussions of police sciences in the European Union, this study actualizes the scientific perspective and positioning of police science in Europe, in World, with special review to the Republic of Croatia.

Key words: police organization, police activities, security, police science, police research.